

Yhteiskuntatieteellisen alan
koulutuksen ja tutkimuksen
rakenteellinen kehittäminen ja profilointi
Strategia- ja vaikuttavuushanke (2014–2015)

Loppuraportti 5.3.2015

Sisälllys

1) Johdanto	3
2) Ruotsinkielisen tutkimuksen ja koulutuksen asema.....	6
3) Yhteiskuntatieteiden valtakunnallinen profiloituminen lyhyesti.....	7
4) Yliopistokohtaiset ehdotukset	11
Helsingin yliopisto.....	11
Itä-Suomen yliopisto.....	12
Jyväskylän yliopisto.....	14
Lapin yliopisto	15
Oulun yliopisto	17
Svenska Handelshögskolan.....	18
Tampereen yliopisto	18
Turun yliopisto.....	19
Vaasan yliopisto.....	21
Åbo Akademi	21
LIITE 1	24
Eriävä mielipide.....	24

1) Johdanto

Tässä hankeraportissa esitetään vastaus toimeksiantoon, jonka yhteiskuntatieteellisen alan koulutuksen ja tutkimuksen rakenteellisen kehittämisen ja profiloinnin hankkeen (jatkossa yhteiskuntatieteiden RAKE-hanke) johtoryhmä on saanut Suomen yliopistot UNIFI ry:ltä 17.9.2014.

Yhteiskuntatieteiden RAKE-hankkeen lähtökohtana ovat kansainvälistyvän yhteiskunnan muuttuvat osaamis-, tieto- ja työvoimatarpeet. Hankkeen tavoitteena on parantaa alan koulutuksen ja tutkimuksen laatua sekä tehostaa yliopistojen välistä työnjakoa niin, että luodaan suurempia ja siksi kansainvälisesti toimintakykyisempiä yksiköitä ja vähennetään päällekkäistä toimintaa. Olemme siirtyneet maailmaan, jossa korkeakoulutus ja yliopistoissa tehtävä tutkimus on sekin mietittävä osana kansainvälistä työnjakoa.

Hankkeen johtoryhmän käsityksen mukaan muutos merkitsee vääjäämättä tarvetta sekä erikoistumiseen eli omien "nichien" löytämiseen että nykyistä suurempien laitospalveluiden luomiseen. Useat pienet korkeakoulut ja yliopistot, joissa koetetaan ylläpitää universalistisen periaatteen mukaisesti laajaa oppiainevalikoimaa, eivät kykene riittävästi kilpailemaan sen enempää opettajista kuin opiskelijoistakaan.

Kunkin yliopiston kohdalla mainitut kehittämissuositukset on valikoitu siten, että yliopistojen omia nykyisiä ja tulevaisuuden potentiaalisia vahvuusalueita tarkastellaan valtakunnallisessa ja alueellisessa kontekstissa. Ehdotukset perustuvat johtoryhmän pohjakeskusteluihin ja niissä ilmaistuihin näkemyksiin ja preferensseihin, jotka koskevat sekä korkeakoulujen profiloitumista että oppiaineiden tilaa Suomessa.

Hankeraportin toimenpide-ehdotusten toivotaan vaikuttavan kunkin yliopiston strategiseen suunnitteluun ja päätöksentekoon. Toimenpide-ehdotukset myös konkretisoivat ja vahvistavat sekä yliopistojen välisen että yliopistojen ja tutkimuslaitosten välisen yhteistyön tarvetta, ml. opettaja- ja opiskelijaliikkuvuuden lisääminen sekä kansalliset yhteistyöohjelmat. Hankeraportin peruspyrkimyksen soisi inspiroivan myös uusia, korkeakoulujen työnjaon tehostamiseen pyrkiviä uudistushankkeita.

Suurempia ja kansainvälisesti toimintakykyisempiä tutkimus- ja koulutusyksiköitä

Korkeatasoista yliopistotutkimusta ja siihen perustuvaa koulutusta ei luoda, ylläpidetä tai kehitetä pelkällä rahalla ja hallintojärjestelyillä. Ehdotusten taustalla on käsitys siitä, että riittävän suuret yksiköt ja muut suunnitellusti toteutetut yhteistyörakenteet luovat edellytyksiä hyvälle toiminnalle maailmassa, jolle ovat tyypillisiä mm. heterogeeninen akateeminen yhteisö, laajat kansainväliset verkostot ja kyky tunnistaa nousevia aloja ja tulevaisuuden osaajia. Työkäinen väestö vähenee ympäri Eurooppaa, mikä helposti pitää talouskehityksen vaisuna. Siksi todennäköinen tulevaisuudenkuva onkin, että vahvat yliopistot ja korkeakoulut ja niiden vahvat tiedeyhteisöt ovat yksi keskeinen tekijä, jolla maa voi kilpailla kansainvälisillä markkinoilla liikkuvasta henkisestä pääomasta, niin opiskelijoista

kuin tutkijoista ja opettajista. Samanaikaisesti aluetaloustiede osoittaa edelleen vahvasti, että läheisyydellä on merkitystä ja että ideat liikkuvat kun ihmiset ovat lähellä toisiaan.

Tiiviimpää yhteistyötä yliopistojen ja sektoritutkimuslaitosten kesken

Tutkimusta tulee vahvistaa myös lisäämällä yliopistojen ja sektoritutkimuslaitosten tutkimusyhteistyötä ja yhteisiä resursseja. Suomi on pieni maa, ja meillä suuretkin yksiköt ovat vielä pieniä kansainvälisessä vertailussa. Erityisesti jaetuista kampusmaisista työskentelytoimitiloista ja muusta yhteisestä infrastruktuurista on pääsääntöisesti hyviä kokemuksia, samoin yhteistyösopimuksista joiden ansiosta voidaan yhdistää resursseja vaikkapa kansainvälisissä projektihakemuksissa.

Sektoritutkimuslaitokset toimivat Suomessa myös tärkeänä välittäjänä tieteenharjoituksen ja yhteiskunnallisen päätöksenteon kohtaamispisteessä. Meillä ei ole ollut käytössä sellaista anglosaksista mallia, jossa hallituksen palveluksessa työskentelevät "chief surgeon" -tyyppiset asiantuntijat välittävät tiedeyhteisön tutkimustuloksia päättäjälle, vaan sektoritutkimuslaitokset ovat olleet tässä roolissa. Vasta perustettu strategisen tutkimuksen neuvosto tulee ilmeisesti vastedes olemaan tärkeä tutkimuksen rahoituslähde, jonka rahat on siirretty sektoritutkimuslaitoksilta yleisesti haettaviksi. Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoitus tulee ilmeisesti suuntautumaan sellaisiin kansakunnan päätöksenteon kannalta tärkeisiin kysymyksiin, jotka eivät aina liity puhtaaseen tieteenharjoitukseen mutta joissa tieteellinen panos on kuitenkin välttämätön. Oletettavasti tämäkin lisää sektoritutkimuslaitosten ja yliopistomaailman yhteistyön mahdollisuuksia.

Yhteiskuntatieteiden kannalta keskeistä sektoritutkimusta tehdään ainakin Kansaneläkelaitoksella (KELA), Suomen pankissa, Suomen ympäristökeskuksessa (SYKE), Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksella (THL), Tilastokeskuksessa, Työterveyslaitoksella (TTL) ja Valtion taloudellisessa tutkimuskeskuksessa (VATT). Kuluttajatutkimuskeskus (KTK) ja Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos (Optula) on liitetty Helsingin yliopiston valtiotieteelliseen tiedekuntaan vuoden 2015 alussa.

Päällekkäisyyksien purkamista, vastavuoroisuutta ja liikkuvuutta opinnoissa

Lähtökohtanamme on ollut, että yksiköiden ja verkostojen tulee profiloitua toisiaan täydentävästi ja omat vahvuudet turvaten. Tämä merkitsee päällekkäisyyksien purkamista, mikä muiden uudelleenjärjestelyjen ohella edellyttää myös oppiaineiden, koulutusohjelmien ja muiden yksiköiden harkittuja lopettamisia. Koulutusta tulee tulevaisuudessa järjestää niin kandidaatti-, maisteri kuin tohtoritasollakin vastavuoroisesti siten, ettei jokaisen korkeakoulun tarvitse kohdentaa resursseja oman yksikkönsä ylläpitämiseen.

Johtoryhmän keskusteluissa on tiivistynyt huomio, jonka mukaan taloudelliset kannustimet tällaiselle toiminnalliselle yhteistyölle – yhteisille tutkinnoille, opintokokonaisuuksille ja kursseille – ovat nykyisessä järjestelmässä vähäiset. Johtoryhmä esittääkin, että valtio-

valta luo vastavuoroiselle koulutustarjonnalle ja vastuunjaolle toimivia kannustimia. Suomalaisten yliopistojen tutkintorakenteessa kandidaatin ja maisterin tutkinnot ovat kiinteästi yhteydessä toisiinsa, sillä kandidaattikoulutukseen hyväksytyt opiskelijat saavat myös saman yliopiston maisteritason opinto-oikeuden. Järjestelmä on pitänyt opiskelijoiden liikkuvuuden yliopistosta toiseen vähäisenä. Kandidaatin ja maisterin tutkintojen rakenteellinen erottaminen edistäisi liikkuvuutta, lisäisi tervettä kilpailua yliopistojen kesken ja antaisi näille todellisia kannustimia keskittyä vahvuusaloilleen ja profiloida erikseen kandidaatti- ja maisteriohjelmiaan.

Kandidaatin ja maisterin tutkintojen rakenteellisesta erottamisesta aiheutuisi myös, että opiskelijat saisivat nykyistä paremmat tiedolliset valmiudet valita suuntautumisesta maisteriopintovaiheessa. Samalla kandidaattitason opintomenestyksellä olisi nykyistä enemmän merkitystä. Yleisenä tavoitteena tulee olla myös yhä suurempi liikkuvuus kandidaattitasolta työelämään, mutta tämän mahdollistavia selkeitä työmarkkinoita ei vielä ole olemassa.

Monitieteistä ja tieteenalakohtaista asiantuntemusta rinnakkain

Työryhmän ehdottamassa profiloinnissa lähdetään siitä, että korkeatasoinen ja ajanmukainen tutkimus ja koulutus tarvitsevat sekä tavanomaisia oppiaineittain profiloituneita yksiköitä että "studies" -tyyppisiä monitieteisiä rakenteita. Monitieteiset, kolmi- tai kaksikieliset tutkimus- ja opintokokonaisuudet kykenevät usein vastaamaan yhteiskunnan muuttuviin tarpeisiin perinteisiä oppiaineita herkemmin, ja ne tarjoavat tutkijoille ja opiskelijoille hyviä kansainvälistymisen edellytyksiä sekä tiedemaailmassa että laajemmilla työmarkkinoilla. Perinteiset oppiaineet eivät kuitenkaan ole syntyneet sattumalta, ja nykyisessä strategioiden, kilpailukykypuheen ja elinkeinoelämän tarpeiden hallitsemassa yhteiskuntakeskustelussa on myös liiallisen ja väkinäisen poikkitieteellisyyden vaara. Tieteenalakohtaista eriytyneisyyttä tarvitaan ennen kaikkea maisteri- ja tohtoriopintojen tasolla ja tutkimustyön edellyttämän syvällisen, usein juuri disiplinaikohtaisen asiantuntemuksen saavuttamiseksi.

Ehdotusten yhteydessä tulee huomioida mm. se, että yliopistojen välisessä opetusyhteistyössä on runsaasti hyödyntämättömiä teknisiä mahdollisuuksia erityisesti verkkoviestintäteknologian alalla. Tulevaisuuden suomalaisessa yliopistossa tarvitaan toimintakulttuuria, jossa opiskelijoiden ja huippuopettajan ei koko ajan tarvitse työskennellä fyysisesti samassa tilassa. Ensisijaisesti etäopetusta tulee kehittää kandidaattitasolla, mutta tulevaisuudessa sovelluksia on odotettavissa yhä enemmän. Silti maailman maineikkaiden yliopistojen esimerkki viittaa edelleen vahvasti siihen, että tieteellinen työ ja opetus hyötyvät suurista laitoksista, joissa huippututkijat ja opettajat voivat jatkuvasti kommunikoida toisilleen ideoitaan.

2) Ruotsinkielisen tutkimuksen ja koulutuksen asema

Kansainvälisen tiedeyhteisön kieli on englanti, ja tarve englanninkieliselle tutkimukselle ja koulutukselle kasvaa Suomen yliopistoissa jatkuvasti. Molemmilla kotimaisilla kielillä toteutettavan tutkimuksen raportoinnin (etenkin kolmannen tehtävän osalta), tiedeviestinnän ja koulutuksen asemaa on luonnollisesti myös vaalittava, ja kulloinkin voimassa oleva lainsäädäntö on huomioitava myös tulevaisuudessa. Tarvittavan laajan ja monipuolisen ruotsinkielisen koulutuksen takaaminen työmarkkinoille (erityisesti hallinnon ja yhteiskunnan asiantuntijatehtävien osalta) on lakisääteinen velvollisuus ja sen kehitystyö on voimassa olevan yliopistolain mukaan koordinoitava neuvottelukunnan (Samordningsdelegation) kautta.

Työryhmä korostaakin ruotsinkielisen korkeakoulutuksen arvoa Suomen kannalta, osana kaksikielisen kulttuuriperintömme mutta myös kaikkien pohjoismaisten yhteyksien vaalimisen kannalta. Korkeakoululaitoksen kansainvälistymisen jatkuessa lienee vastedes kuitenkin entistä vaikeampaa nähdä kovin hyviä perusteluja sille, että kokonaisia yliopistoja ja niiden sisäisiä yksiköitä erotetaan hallinnollisesti toimintakielen nojalla – oli toimintakieli sitten suomi tai ruotsi. Realistiset tulevaisuudenkuvat lienevät sellaisia, joissa kaikki korkeakoulut koettavat houkutella lahjakkaita tutkijoita ja opiskelijoita kansainvälisiltä markkinoilta ja joissa siksi kasvava osa opetuksesta ja tutkimuksesta muuttuu englanninkieliseksi. Pienen maan pieni väestöpohja on jo sellaisenaan korkeakouluillemme rasite, ja kilpailukykyisten korkeakoulujen on viisasta toimia kielipyrkimyksissään pragmaattisesti. Myös Ruotsissa on havaittavissa kehitystrendi, jonka mukaan monien aineiden opetus ja tutkimus muuttuvat kansainvälisten professorirekrytointien myötä englanninkielisiksi, toistaiseksi lähinnä maisteritasolta ylöspäin mentäessä.

Ruotsinkieliset yliopistot, kaksikieliset yliopistot sekä pienemmät kokonaan tai osittain ruotsinkieliset tutkimus- ja koulutusyksiköt ovat nykyisin hajautettuna eri puolille etelä- ja länsirannikkoa, jolla ruotsinkielinen väestöpohja on vahvin. Hajauttaminen on kuitenkin jännitteessä sen kokonaispyrkimyksen kanssa, jossa yliopistotutkimuksen ja -koulutuksen toimintaedellytyksiä vahvistetaan keskittämällä ja laajoja yhteistyörakenteita luomalla.

Työryhmän näkemys onkin, että kansainvälisesti vahvojen ja verkottuneiden tutkimusyksiköiden tulee olla jatkossa kolmikielisiä ja päällekkäisyyksiä tulee karsia, jotta resursseja vapautuu ydintoimintoihin. Yksi luonteva tulevaisuudenkuva on sellainen, jossa vahvoissa kolmikielisisä tutkimusyksiköissä on suomen- ja ruotsinkielisiksi määritellyjä työtehtäviä ja opetuskokonaisuuksia. Silloin kun tietty yksikkö halutaan säilyttää kokonaan ruotsinkielisenä, sen tulee olla valtakunnallisesti ainutlaatuinen ja tutkimusyhteyksien muihin Pohjoismaihin tulee olla vahvoja.

Yhteiskuntatieteiden alalla ruotsinkielistä tutkimusta ja opetusta tulee vahvistaa erityisesti profiloimalla uudestaan Åbo Akademin ja Helsingin yliopiston social- och kommunalhögskolanin (soc & kom) päällekkäisiä yksiköitä. Helsingin yliopistossa soc & kom tulee

yhdistää osaksi valtiotieteellistä tiedekuntaa, jossa toimitaan kolmikielisessä ympäristössä. Nykyiset soc & komin työtehtävät voidaan edelleen säilyttää edelleen ruotsinkielisinä. Turussa TY:n ja ÅA:n erillisiä saman alan laitoksia ja oppiaineita tulee sitoa yliopistojen yhteiseen kansainvälisen hyvinvoinnin ja eriarvoisuuden tutkimuksen keskukseseen, jota kehitetään nykyisen Turku Center for Welfare Research (TCWR) -yhteistyön pohjalta.

3) Yhteiskuntatieteiden valtakunnallinen profiloituminen lyhyesti

Ennen yliopistokohtaisia ehdotuksia esitetään tiivistetty lähitulevaisuuden visio oppialakohtaisesti. Lista on laadittu tutkimuslähtöisesti painottaen sitä, mihin aiempaa vahvempia tutkimusyksiköitä on edellytyksiä keskittää. Tämän jälkeen mainitaan muutama yleinen huomio (mm. tarkastelun ulkopuolelle jätetyistä oppialoista).

Filosofia

Filosofian tutkimuksen alalla nykyään vahvat yliopistot ovat Helsingin yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Tampereen yliopisto ja Turun yliopisto. Filosofian yksiköt sijaitsevat suomalaisissa yliopistoissa vaihtelevasti eri tiedekunnissa. Tässä RAKE-hankkeessa filosofiaa on toistaiseksi tarkasteltu painottaen niitä yliopistoja, joissa filosofian tutkimusta ja koulutusta harjoitetaan yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa tai vastaavassa.

Helsingin kolme filosofia-ainetta ovat lisäksi jakautuneet humanistiseen tiedekuntaan ja valtiotieteelliseen tiedekuntaan. Myös teologisessa ja oikeustieteellisessä tiedekunnassa on vahvaa filosofista tutkimusta. Tulevaisuudessa Helsingin yliopistossa toimii yhtenäinen ja kolmikielinen filosofian yksikkö. Jyväskylän ja Tampereen filosofia-aineita profiloidaan toisiaan täydentävään suuntaan.

Turkulaisten korkeakoulujen välillä on sopimus joustavasta opinto-oikeudesta. Tätä tämentämään Turun yliopiston ja Åbo Akademin filosofian oppiaineet sopivat vuonna 2014 opetusyhteistyöstä. Yliopistojen tutkimus- ja opetusprofiilit ovat erilaiset, joten sopimuksesta on merkittäviä etuja.

Hallintotieteet

Hallintotieteet keskitetään viiteen profiloituneeseen tutkimusyksikköön. Tampereen yliopiston hallintotieteet jatkavat alan valtakunnallisena kärkiyksikkönä myös tulevaisuudessa. Pohjois-Suomen keskus säilyy Lapin yliopistossa, jossa alan profiili pysyy läheisessä yhteydessä johtamisen tutkimukseen. Läntisen Suomen keskus säilyy Vaasan yliopistossa, jossa profiili painottuu julkisjohtamiseen. Itä-Suomen yliopistossa hallintotiede kytkeytyy sosiaali- ja terveysalan hallinnon ja johtamisen opetukseen ja tutkimukseen.

Alan ruotsinkielistä tutkimusta ja koulusta tulee koordinoita vahvemmin neuvottelukunnan johdolla ja työmarkkinoiden tarpeen mukaan. Johtoryhmä esittää, että nykyinen kotimaisten kielten välillä vallitseva kahtiajako poistetaan, ja tilalle luodaan nykyistä suurempia kolmikielisiä yksiköitä. Turussa tämä tarkoittaa ÅA:n ja TY:n yhteisiä yksiköitä ja Helsingissä Svenska social- och kommunalhögskolanin tosiasiallista liittämistä valtiotieteelliseen tiedekuntaan. HY:n suomenkielinen hallinnon ja organisaatioiden tutkimus yhdistetään yleisen valtio-opin muihin opintolinjoihin. Åbo Akademin ja Helsingin yliopiston (soc & kom) välillä on myös sovittava keskinäisestä profiloitumisesta samoin kuin suomenkielisten yliopistojen tapauksessa.

Kansantaloustiede

Kansantaloustieteen tohtorikoulutuksen ja tutkimuksen keskus on nykyisin pääkaupunkiseudulla. Helsingin yliopiston, Aalto-yliopiston ja Hankenin yhteinen taloustieteen tutkimuskeskus HECER (Helsinki Center of Economic Research) on vuonna 2014 solmitulla sopimuksella tiivistänyt yhteistyötään Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen (VATT) kanssa. On tarkoituksenmukaista koordinoita maan tohtorikoulutus jatkossa osana HECERin opetuksen suunnittelua. Näin voidaan parhaiten turvata kansainvälisesti korkeatasoinen kurssitarjonta kaikille Suomessa koulutettaville kansantaloustieteen tohtoreille. Järjestelmää tulee kehittää siten, että HECERin ulkopuoliset tohtorikoulutettavat voivat osallistua HECERin jatkokoulutuskursseille. Vaihtoehtoisesti voidaan muokata nykyistä valtakunnallista KAVA-jatkokoulutusohjelmaa. Samalla tulee määritellä periaatteet sille, kuinka HECERin ulkopuoliset yliopistot osallistuvat näiden kurssien kustannuksiin. Maisterintutkintojen osalta pääkaupunkiseudun yliopistoilla on jo yhteistä kurssitarjontaa ja yhteinen englanninkielinen maisteriohjelma. Myös muiden yliopistojen on tarkoituksenmukaista etsiä synergiaetuja vastaavanlaisista maisteritason yhteisjärjestelyistä sekä digitaalisen opetusteknologian sovelluksista.

Myös muita vahvoja alueellisia yksiköitä tarvitaan jatkossakin. Pohjois-Suomen kansantaloustieteen opetus säilyy Oulun yliopistossa, jonka koulutuksesta tehdään avointa Lapin yliopiston opiskelijoille. Itä-Suomen yliopisto profiloituu muualle kuin kansantaloustieteeseen. Jyväskylän yliopisto pysyy kansantaloustieteen keskuksena Keski-Suomessa, ja se huolehtii tulevaisuudessa taloustieteen alan koulutuksesta myös Tampereen yliopiston tarpeisiin. Tampereen ja Jyväskylän välille jakautuneiden resurssien keskittämistä yhteen toimintayksikköön esitettiin jo vuonna 2011 julkaistussa yhteiskuntatieteellisen koulutusalan työryhmän raportissa. Turussa kansantaloustieteen tutkimus ja koulutus kootaan Turun yliopiston ja Åbo Akademin yhteiseen kolmikieliseen yksikköön. Soveltuvien osin tämä yksikkö linkitetään vahvistettavaan TCWR (Turku Center for Welfare Research) -toimintaan. Vaasan yliopiston taloustieteen oppiaine yhdistetään kauppatieteellisen tiedekunnan laskentatoimen ja rahoituksen kokonaisuuteen, jolloin syntyy laajempi talous- ja rahoituskysymyksiin erikoistunut tutkimus- ja opetusyhteistyö.

Samoin kuin nykyisin, kansantaloustieteen yksiköt voivat myös jatkossa sijoittua yliopistosta riippuen hallinnollisesti joko yhteiskuntatieteiden tai kauppatieteiden yhteyteen.

Politiikan tutkimus

Politiikan tutkimuksen alalle luodaan valtakunnallisesti muutamia profiloituneita keskuksia. Helsingin yliopistossa on jo nykyisin vahvaa politiikan ja maailmapolitiikan tutkimusta, josta osa voidaan tulevaisuudessa sitoa monitieteiseen Global Studies -kokonaisuuteen. Åbo Akademiassa ja Turun yliopistossa on valtakunnallisesti johtavaa poliittisen järjestelmän tutkimusta, jota vahvistetaan perustamalla yliopistojen yhteinen demokraattisten instituutioiden tutkimusyksikkö.

Jyväskylän ja Tampereen politiikan tutkimuksen profiilit täydentävät toisiaan ja ne koor-dinoivat koulutuksen keskenään päällekkäisyydet poistaen. Vaihtoehtoisina malleina ovat yhteiset professuurit tai yhteisen yksikön keskittäminen Tampereelle. Lapin yliopisto säilyy alan pohjoisena keskuksena, ja opinnot ovat myös Oulun yliopiston opiskelijoiden saavutettavissa. Itä-Suomen yliopiston profiili säilyy muualla kuin politiikan tutkimuksessa.

Sosiaalitieteet

Sosiaalitieteiden tutkimusta tehdään myös tulevaisuudessa eri puolilla Suomea. Yksi kvantitatiivisen sosiaalitutkimuksen keskuksista säilyy Turussa, jossa jo aloitettua kahden yliopiston sosiaalitieteiden sekä kansantaloustieteen yhteistyötä tiivistetään entisestään. Tampereella sosiaalitieteet keskittyvät erityisesti yhteiskunnallisen muutoksen arviointiin, sosiaalisen vuorovaikutuksen tutkimukseen sekä transnationaalisuuteen erityisenä tutkimuksen näkökulmana. Itä-Suomen yliopisto profiloituu sosiaalitutkimuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon kysymyksiin ja karsii päällekkäisyydet Turun yliopiston ja Åbo Akademin kanssa. Yliopistojen yhteistyötä muiden tutkimuslaitosten (THL, Tilastokeskus, Yhteiskunnallinen tietovarasto FSD) vahvistetaan HECER-mallia vastaavalla yhteistyösopimuksella.

Tampereen yliopisto ja Jyväskylän yliopisto profiloivat sosiaalitieteiden koulutusohjelmansa yhteistyössä siten, että päällekkäisyydet poistetaan. Pohjoisessa Suomessa yliopistot profiloituvat muualle kuin sosiaalitieteisiin, mutta Lapin yliopistossa on sosiologian tutkimusta ja koulutusta, joka on avointa myös Oulun yliopiston opiskelijoille.

Helsingin yliopiston valtiotieteellinen tiedekunta on profiloitunut erityisesti yhteiskuntatieteen ja monipuoliseen menetelmäosaamiseen. Alan ruotsinkielistä tutkimusta ja koulutusta vahvistetaan liittämällä HY:n Svenska social- och kommunalhögskolan yliopiston valtiotieteelliseen tiedekuntaan sekä karsimalla päällekkäisyydet Turun yliopistojen yhdessä toteuttaman kansainvälisen hyvinvoinnin ja eriarvoisuuden tutkimuksen kanssa.

Sosiaalityö

Johtoryhmä esittää yksimielisesti, että UNIFI ja ARENE käynnistävät keskustelun yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välisestä työnjaosta sosiaalityön koulutuksessa. Samassa yhteydessä on selvitettävä, millä tavoin laajoista sosiaalityöiden kandidaattiohjelmista voidaan sujuvasti edetä sosiaalityön maisteriopintoihin.

Tilastotiede

Tilastotieteen opetusvalmiuksia tarvitaan kaikissa yhteiskunnallisissa korkeakouluissa, koska se on sivuaineena avainasemassa ja yhteiskunnallisesti tärkeä. Tilastotieteen osaa- misella on suuri valtakunnallinen merkitys, mutta pienenä oppiaineena se on erityisen pirstaloitumisen riskin kohteena. Työryhmä esittää, että tilastotieteen maisterikoulutus ja tutkijakoulutus keskitetään ensisijaisesti kahteen vahvaan yksikköön, Helsinkiin ja Jyväskylään.

Muut alat

Yhteiskuntatieteiden RAKE-hankkeen johtoryhmä on päättänyt, että psykologia ja logopedia rajataan tässä hankkeessa toteutettavan tarkastelun ulkopuolelle. On odotettavissa, että psykologiaa ja logopediaa käsitellään myöhemmin työnsä aloittavassa RAKE-hankkeessa.

Myös historia-aineiden kokonaistarkastelu jää toiseen hankkeeseen. Valtio-/yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa sijaitsevien Helsingin ja Turun yliopistojen poliittisen historian oppiaineiden sekä Helsingin yliopiston talous- ja sosiaalhistorian oppiaineen tutkimusta kytketään soveltuvin osin globaaliin tutkimukseen (Global Studies) sekä alueiden ja kulttuurien tutkimukseen.

Sukupuolentutkimusta/naistutkimusta ei ole tarkasteltu tässä hankkeessa järjestelmällisesti, mutta kokonaisuutena alaa tulee vahvistaa luopumalla useista pienistä yksiköistä. Maisteriohjelmia ja tutkimusta on tällä hetkellä Helsingin yliopistossa, Lapin yliopistossa, Tampereen yliopistossa, Turun yliopistossa ja Åbo Akademiassa, mutta kaikissa näissä on ainoastaan yksi alan professuuri. Jyväskylän yliopisto on valmis muokkaamaan pienen sivuaineensa osaksi laajempaa filosofian ja sosiaalityöiden yhteistä opintokokonaisuutta, ja vastaavaa järjestelyä tulee harkita Oulussa.

Sukupuolentutkimuksen yksiköt ovat keskenään verkottuneita, mutta niiden sijoittuminen tiedekuntaan vaihtelee yliopistojen välillä. Myös tutkimusprofiilit ovat pitkälle eriytyneitä, mikä alan pienuuden takia sisältää myös riskejä. Johtoryhmä esittää yksimielisesti, että sukupuolentutkimuksen alalla käynnistetään sisäinen keskustelu jossa haetaan näkemystä järjestää koko tutkimusala nykyistä paremmalla tavalla, joka sekä vahvistaa sitä itseään että ottaa huomioon alalle tyypillisen, monen eri tieteenalan tutkimusta läpäisevän

ulottuvuuden. Samalla tulee määritellä lähitulevaisuuden koulutustarpeet. Sukupuolen-tutkimus on suhteellisen pieni oppiala, mutta nykyiselle politiikalle ja yhteiskunnalliselle uudistustyölle tyypillinen tasa-arvokysymyksiä läpikäyvästi korostava näkökulma tekee aiheesta kiinnostavan monenlaisen tutkimus- ja kehitysrahoituksen hakemisen kannalta.

4) Yliopistokohtaiset ehdotukset

Yliopistokohtaiset ehdotukset on esitetty yliopistojen nimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä.

Helsingin yliopisto

Helsingin yliopistossa yhteiskuntatieteellisen alan koulutus ja tutkimus on nykyisin järjestetty *valtiotieteelliseen tiedekuntaan* sekä ruotsinkielisen toiminnan osalta *Svenska social- och kommunalhögskolaniin*.

Priorisoitavat alat

Global Studies

Luodaan nykyiset oppiaine- ja tiedekuntarajat ylittävä Global Studies -rakenne, joka vastaa Helsingin yliopiston nykyistä suhteellista johtoasemaa alalla ja vahvistaa tulevaisuudessa tutkimus- ja opetusyhteistyötä alueiden ja kulttuurien tutkimuksessa, kansainvälisen politiikan tutkimuksessa, kehitysmaatutkimuksessa, yhteiskuntahistoriassa ja sosiaalitieteissä.

Sosiaalitieteet ja sosiaalitieteiden metodologia

Alan tutkimus, tohtorikoulutus ja maisterikoulutus ovat Helsingin yliopiston valtiotieteellisen tiedekunnan nykyisiä kärkialoja, joita tulee vahvistaa edelleen. Tutkimusyhteyksien ja kolmikielisen opetustarjonnan monipuolistamiseksi virallistetaan yhteistyösopimus TY:n ja ÅA:n yhteisen Turku Center for Welfare Research -tutkimuskeskuksen kanssa. Sisällöllisesti HY:n ja TY:n yhteistyötä vahvistetaan erityisesti kvantitatiivisten menetelmien ja ns. big datan hyödyntämisessä.

Tilastotiede

Nykyinen sosiaalitieteiden laitokseen kuuluva tilastotieteen oppiaineyksikkö toimii valtiotieteelliseen tiedekuntaan perustetussa menetelmäkeskuksessa. Monitieteisen tutkimuksen lisäksi se keskittyy yhteiskuntatilastotieteelliseen

tiedekuntarajat ylittävään sivuaineopetukseen sekä maisteri- ja tohtorikoulutukseen.

Muut uudelleen järjestelyt

Hallintotiede

Hallinnon ja organisaatioiden tutkimus yhdistetään yleisen valtio-opin muihin opintolinjoihin. Hallintotieteen tutkimus ja koulutus keskittyvät jatkossa Itä-Suomen, Lapin, Tampereen ja Vaasan yliopistoihin sekä Åbo Akademiin.

Sosiaalityö

Helsingin yliopiston sosiaalityön koulutus profiloituu jatkossa maisteri- ja tohtoritasoille. Suomenkielinen sosiaalityön kandidaattitason koulutus tapahtuu osana laajoja kandidaatin tutkintoja. Ruotsinkielisessä sosiaalityön koulutuksessa HY:lla on valtakunnallinen vastuu.

Svenska Social- och kommunalhögskolan

Helsingin yliopiston ruotsinkielinen yhteiskuntatieteellisen alan tutkimus ja koulutus on nykyisin keskitetty rehtorijohtoiseen Svenska social- och kommunalhögskolaniin. Nykytilanne pitää yllä alan hajaannusta pieniin yksiköihin Helsingin sekä Turun Åbo Akademin kesken. Ruotsinkielisen tutkimuksen ja koulutuksen asemaa ja yhteyksiä vahvistetaan ensisijaisesti keskittämällä ne osaksi valtiotieteellistä tiedekuntaa, jossa toimitaan kolmikielisessä ympäristössä. Valtiotieteellisessä tiedekunnassa toimivan soc & komin työtehtävät säilytetään edelleen ruotsinkielisinä. Samalla Åbo Akademin ja HY:n sosiaalityöiden ruotsinkielistä tutkimusyhteistyötä tulee tiivistää, päällekkäisyydet tulee purkaa ja yksiköt tulee profiloida toisiaan täydentäväksi.

Itä-Suomen yliopisto

Itä-Suomen yliopistossa yhteiskuntatieteellisen alan koulutus ja tutkimus on nykyisin järjestetty *yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekuntaan*.

Priorisoitavat alat

Sosiaali- ja terveysjohtaminen

Itä-Suomen yliopistolla on jo vahva valtakunnallinen rooli sosiaali- ja terveydenhuollon johtamisen, organisoinnin, talouden ja tietohallinnon koulutuksessa ja tutkimuksessa. Monitieteistä yhteistyötä vahvistetaan sosiaalipalvelujen tietohallinnon alalla erityisesti Jyväskylän yliopiston kanssa, mikä nivoutuu yhteen sosiaali- ja terveydenhuollon alueuudistuksen kanssa.

Erityisesti terveystaloustieteen tutkimus on tällä hetkellä kuitenkin pirstaloitunutta Itä-Suomen yliopiston, Tampereen yliopiston, Turun yliopiston ja tutkimuslaitosten kesken. Itä-Suomen yliopisto haluaa priorisoida terveyden taloustiedettä mutta on muuten lakkauttanut taloustieteen, mikä on ilmeisen ongelmallinen valinta ja suuntaa kansakunnan resursseja huonosti ilmeisen tärkeällä avainalueella. Terveyden taloustieteen tutkimus edellyttääkin riittävän suurta alan laitosta ja etabloitunutta yhteistyötä THL:n ja VATT:in kanssa. Toinen vaihtoehto on luoda terveystaloustieteen tutkimus- ja koulutusohjelma yhdessä Jyväskylän yliopiston kanssa, koska tämän taloustieteen resursseja on tarkoitus vahvistaa.

Sosiaalityö

Sosiaalityön koulutus ja tutkimus on Itä-Suomen yliopistossa tällä hetkellä kärkiala, jota vahvistetaan edelleen erityisesti Jyväskylän yliopiston ja Lapin yliopiston toteutettavan yhteistyön avulla.

Jyväskylän yliopiston kanssa yhteistyötä lisätään sosiaalityön oikeudellisten perusteiden opetuksessa sekä rakenteellisen ja vaikuttavan sosiaalityön, erityisesti näyttöön perustuvan sosiaalityön menetelmien ja käytäntöjen tutkimuksessa ja opetuksessa. Itä-Suomen ja Jyväskylän yliopistolla on erikoissosiaalityöntekijäkoulutuksen osalta erityisvastuu yhteisösosiaalityön erikoisalasta. Tutkimuksessa yhteistyö kohdistuu sosiaali- ja terveydenhuollon vaikuttavuuteen, joka on molemmilla laitoksilla tutkimuksellisenä painopisteenä.

Lapin yliopiston kanssa kahdenvälistä yhteistyötä vahvistetaan erityisesti kansainvälisen ja gerontologisen sosiaalityön aloilla sekä peruskoulutuksen osalta erityisesti verkko-opetuksessa. Valtakunnallisesti vain Itä-Suomessa ja Lapissa on kansainvälisen sosiaalityön substanssiin kohdentuvat professuurit, jotka profiloituvat toisiaan täydentävästi.

Yhteiskuntatieteellinen ympäristötutkimus

Yhteiskuntatieteellinen ympäristötutkimus, johon sisältyvät yhteiskunta-maantiede ja ympäristöpolitiikka sekä ympäristö-, energia- ja ilmasto-oikeus, on Itä-Suomen yliopistossa jo nykyisin vahva monialainen kokonaisuus, jota tulee vahvistaa edelleen.

Muut uudelleen järjestelyt

Sosiaalihalintotiede

Koulutus integroidaan terveyshallintotieteeseen.

Sosiaalipedagogiikka

Koulutus integroidaan sosiaalityöhön.

Sosiologia

Sosiologian koulutus ja tutkimus profiloidaan tukemaan Itä-Suomen yliopiston strategiassa huippututkimusalueeksi määritellyn Borders, Mobilities and Cultural Encounters -tutkimusalueen kehittämistä.

Muita huomioita

Itä-Suomen yliopiston rakenteellinen kehittäminen yhteiskuntatieteiden alalla etenee myös Kuopion ja Joensuun yliopistojen yhdistymisen (v. 2010) yhteydessä tehtyjen päätösten nojalla. Tuolloin päätettiin kansantaloustieteen lisäksi sosiaalipolitiikan ja filosofian pääainekoulutuksen lakkauttamisesta sekä paikallistalouksien kehittämisen koulutusohjelman lopettamisesta.

Jyväskylän yliopisto

Jyväskylän yliopistossa kansantaloustiede sijoittuu Jyväskylän yliopiston *kauppakorkeakouluun*, tilastotiede *matemaattis-luonnontieteelliseen* tiedekuntaan ja yhteiskuntatieteellisen alan koulutus ja tutkimus *yhteiskuntatieteelliseen tiedekuntaan*. Jyväskylän yliopistossa keskustellaan profiloitumistoimena rakenteellisesta muutoksesta, jossa yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan laitokset siirtyisivät kahteen eri tiedekuntaan: yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos (YFI) siirtyisi kokonaisuutena *humanistiseen tiedekuntaan*, jolloin muodostuisi iso humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, ja psykologian laitos liitettäisiin *kasvatustieteiden tiedekuntaan*, jolloin syntyisi entistä vahvempi ihmisen kehityksen ja oppimisen tutkimukseen ja opetukseen profiloitunut tiedekunta.

Priorisoitavat alat

Kansantaloustiede ja tilastotiede

Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulussa sijaitsevaa kansantaloustieteen oppiainetta vahvistetaan ja laajennetaan siten, että se huolehtii jatkossa myös Tampereen yliopiston taloustieteen perusopetuksesta. Näin toteutetaan pitkään esillä ollut järjeittäminen, jota esitettiin jo vuonna 2011 julkaistussa yhteiskuntatieteellisen alan rakenteellisen kehittämisen hankkeen raportissa ja jolla on kannatusta myös Tampereen yliopiston kansantaloustieteen yksikön piirissä. Myös tilastotieteen ja matematiikan laitoksella sijaitsevaa tilastotieteen oppiainetta vahvistetaan siten, että tilastotieteen tutkimuksen valtakunnalliset keskuskeskukset sijaitsevat jatkossa Jyväskylän yliopistossa ja Helsingin yliopistossa.

Muut uudelleen järjestelyt

International Development and Cooperation -maisteriohjelma
Jyväskylän yliopisto neuvottelee Helsingin yliopiston kanssa maisteriohjelman ja UniPid-verkoston siirtymisestä Helsinkiin.

Kansalaisyhteiskunnan asiantuntijuuden maisteriohjelma
Maisteriohjelma muutetaan kansainväliseksi ja opetusyhteistyötä kulttuuripolitiikan kansainvälisen maisteriohjelman kanssa lisätään. Molemmat maisteriohjelmat ovat ainoita Suomessa ja ovat tiiviisti yhteydessä laitoksen oppiaineisiin.

Sosiaalityö, sosiaalityeet ja filosofia
Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteet ja filosofia ovat jo aiemmin yhdistyneet suuremmaksi laitokseksi (YFI). Laitoksella on lopetettu pienet pääaineet (kuten sukupuolentutkimus ja sosiaaligerontologia). YFI-laitoksen tutkimus- ja opetusprofiilissa filosofia, sosiaalityeet ja politiikkatieteet täydentävät toisiaan. Tieteenalojen yhdistelmä on Suomessa ja Pohjoismaissakin ainutlaatuinen ja se tuottaa muista yhteiskuntatieteellisistä yksiköistä eroavaa tutkimusta ja koulutusta.

Perusopinnot ovat kaikille laitoksen opiskelijoille yhteiset. Valmistelussa on laaja-alainen ja kaksijuonteinen kandidaattitutkinnon kokonaisuus, jonka yhteisiin aineopintoihin sisältyisi sosiologian, yhteiskuntapolitiikan, politiikan tutkimuksen ja filosofian sisältöjä. Kandidaatin tutkinnon toinen juonne johtaisi sosiaalityön ammattipätevyyteen. Sosiaalityöllä on Jyväskylän yliopistossa vahva asema. Maisteriopinnoissa pääaineina olisivat suunnitelman mukaan sosiaalityö, sosiaalityeet (sisältäen sosiologian ja yhteiskuntapolitiikan), valtiooppi ja filosofia. Neuvotteluja opetusyhteistyöstä Tampereen yliopiston kanssa jatketaan ja uuden tiedekuntarakenteen vaatimat kehittämistarpeet tunnistetaan.

Sukupuolentutkimus

Pääaine muokataan osaksi laajempaa filosofian ja sosiaalityeiden yhteistä opintokokonaisuutta.

Lapin yliopisto

Lapin yliopistossa yhteiskuntatieteellisen alan koulutus ja tutkimus on järjestetty *yhteiskuntatieteiden tiedekuntaan*.

Priorisoitavat alat

Hallintotiede ja johtaminen

Lapin yliopiston edellytykset toimia hallintotieteiden ja johtamisen alan tutkimuksen keskuksena Pohjois-Suomessa turvataan. Koulutuksesta tehdään avointa myös Oulun yliopiston opiskelijoille. Tutkimusyhteistyötä tiivistetään erityisesti Tampereen yliopiston kanssa.

Politiikkatieteet ja sosiologia

Lapin yliopisto toimii myös jatkossa politiikkatieteiden (sisältäen valtio-opin ja kansainvälisen politiikan) ja sosiologian tutkimuksen ja koulutuksen keskuksena Pohjois-Suomessa. Koulutuksesta tehdään avointa myös Oulun yliopiston opiskelijoille.

Sosiaalityö

Sosiaalityön koulutuksen ja tutkimuksen yhteistyötä Itä-Suomen yliopiston kanssa vahvistetaan erityisesti kansainvälisen ja gerontologisen sosiaalityön aloilla sekä peruskoulutuksen osalta erityisesti verkko-opetuksessa. Valta-kunnallisesti vain Lapissa ja Itä-Suomessa on kansainvälisen sosiaalityön substanssiin kohdentuvat professuurit, jotka profiloituvat toisiaan täydentävästi. Kansainvälisiä suhteita kehitetään sekä Sosnet-verkoston kautta että kahdenvälisenä yhteistyönä.

Muut uudelleen järjestelyt

Kansantaloustiede

Lapin yliopisto on jo luopunut kansantaloustieteen pääainekoulutuksesta Oulun hyväksi. Myös oma sivuainekoulutus lopetetaan.

Muita huomioita

Lapin yhteiskuntatieteellistä alaa on viime vuosina kehitetty rakenteellisesti mm. siten, että laitosten sijaan oppiaineet sijoittuvat neljään pooliin.

Tulevaisuudessa organisaatiota kehitetään ensisijaisesti Lapin ja Oulun yliopistojen vastavuoroista koulutusyhteistyötä palvelevalla tavalla. Molempien pohjoisten yliopistojen keskinäiselle profiloitumiselle ja yhteistyölle yhteiskuntatieteiden alalla on hyviä edellytyksiä. Yliopistoissa keskustellaan jo työnjaosta, jossa kansantaloustieteen koulutuksen järjestäminen on Oulun vastuulla ja muiden yhteiskuntatieteiden koulutuksen järjestäminen Lapin vastuulla. Rakenteellinen kehittäminen toteutetaan siten, että yhteiskuntatie-

teellisen alan koulutustarjonta on avointa molempien yliopistojen opiskelijoille.

Lapin yliopisto on profiloitunut vahvimmin arktisen muutoksen tutkimukseen. Alan tutkimus- ja koulutusyhteistyö ylittää sekä tiedekunta- että korkeakoulurajat. Arktisen muutoksen tutkimuksen tarkastelu ei kuitenkaan sisälly tämän RAKE-hankkeen toimeksiantoon.

Oulun yliopisto

Oulun yliopiston profiili on muualla kuin yhteiskuntatieteissä. *Kasvatustieteiden tiedekunnassa* on tarjolla kaksi sivuainetta, sosiologia ja naistutkimus, jotka ovat tämän rakenteellisen kehittämisen hankkeen tarkastelun kohteena (psykologia sekä humanistisessa tiedekunnassa sijaitseva informaatiotutkimus on rajattu hankkeen ulkopuolelle). Kansantaloustieteen oppiaine sijoittuu Oulussa *taloustieteiden tiedekuntaan*.

Priorisoitavat alat

Kansantaloustiede

Oulun yliopiston edellytykset toimia kansantaloustieteen alan opetuksen ja tutkimuksen keskuksena Pohjois-Suomessa turvataan. Oulun yliopisto tarjoaa tulevaisuudessa Lapin yliopiston tarvitseman taloustieteen koulutuksen.

Muut uudelleen järjestelyt

Sosiologia

Oulun ja Lapin yliopistot pyrkivät siihen, että Lapin yliopisto tarjoaa Oulun yliopiston tarvitseman sosiologian koulutuksen.

Muita huomioita

Oulun ja Lapin yliopistojen keskinäiselle profiloitumiselle ja yhteistyölle yhteiskuntatieteiden alalla on hyviä edellytyksiä. Yliopistoissa keskustellaan jo työnjaosta, jossa kansantaloustieteen koulutuksen järjestäminen on Oulun vastuulla ja muiden yhteiskuntatieteiden koulutuksen järjestäminen Lapin vastuulla. Rakenteellinen kehittäminen toteutetaan siten, että yhteiskuntatieteellisen alan koulutustarjonta on avointa molempien yliopistojen opiskelijoille. Yksiköitä karsittaessa tulee huolehtia siitä, että kasvatustieteelliseen tiedekuntaan jää edelleen tutkinto-opiskelun edellyttämä riittävän monipuolinen sivuainetarjonta. Soveltuvilla aloilla tuleekin harkita esimerkiksi jaettuja professuureja Lapin yliopiston kanssa.

Svenska Handelshögskolan

Svenska Handelshögskolan eli Hanken on itsenäinen kauppakorkeakoulu, jonka toiminta keskittyy taloustieteisiin, liiketaloustieteisiin ja kansantaloustieteeseen. Kansantaloustiede on Hankenin neljästä painopistealueesta (styrkeområde) ainoa, joka kuuluu yhteiskuntatieteisiin.

Priorisoitavat alat

Kansantaloustiede (nationalekonomi)

Ruotsinkielinen kansantaloustieteen koulutus ja tutkimus on valtakunnallisesti vahvinta Hankenissa, joka hyötyy Helsingin yliopistojen (Aalto, HY, Hanken) HECER-yhteistyöstä. Tulevaisuudessa alan tutkimusta vahvistetaan keskittämällä sitä edelleen Hankeniin ja HECER-yhteistyön piiriin.

Ei muita uudelleen järjestelyjä

Tampereen yliopisto

Tampereen yliopisto on selvästi profiloitunut yhteiskuntatieteisiin, joissa se on nykyisin Helsingin ohella valtakunnan suurin kouluttaja. Yhteiskuntatieteellisen alan koulutus ja tutkimus on järjestetty osaksi laaja-alaisia tutkinto-ohjelmia. Näistä tämän rakenteellisen kehittämisen hankkeen tarkasteltavana ovat (suuruusjärjestyksessä) *sosiaalitieteiden tutkinto-ohjelma*, *hallintotieteiden tutkinto-ohjelma*, *politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma* ja *filosofian tutkinto-ohjelma*. Kansantaloustiede on osa *kauppatieteiden tutkinto-ohjelmaa*. Tavanomaisesta laitosrakenteesta luovuttiin vuoden 2012 koulutusuudistuksen yhteydessä.

Priorisoitavat alat

Sosiaalitieteet ja hallintotieteet

Sosiaalitieteiden ja hallintotieteiden tutkimusta tulee vahvistaa edelleen keskittämällä aloja nykyistä enemmän Tampereen yliopistoon. Jyväskylän yliopiston kanssa tulee solmia sopimus, joka mahdollistaa kahdella kampuksella sijaitsevien erillisten sosiologian ja yhteiskuntapolitiikan yksiköiden karsimisen ja yliopistojen yhteisten opintokokonaisuuksien ja tutkimuskeskittymien luomisen. On luontevaa, että koordinaatiovastuu annetaan Tampereelle, joka on nykyisin valtakunnallisesti vahvimmin yhteiskuntatieteisiin profiloitunut yliopisto.

Muut uudelleen järjestelyt

Politiikan tutkimus

Tampereen yliopiston ja Jyväskylän yliopiston politiikkatieteiden yhteistyötä tulee tiivistää tavalla, joka palvelee molempien yliopistojen tutkimusta ja opetusta. Vastuun ja resurssien jaosta on sovittava yliopistojen kesken, ensisijaisesti laitoksia sekä työtehtäviä yhdistäen. Vaihtoehtona on toimintojen keskitäminen Tampereelle, luontevana osana sitä, että Tampereen yliopiston taloustieteellisen yksikön resurssit siirtyvät Jyväskylän yliopistoon.

Muita huomioita

Tampereen yliopisto aikoo seuraavassa strategiassaan vahvistaa edelleen yhteiskuntatieteiden asemaa yliopiston tutkimuksessa ja opetuksessa. Käynnissä on myös Tampereen korkeakoulujen (Tampereen yliopisto, Tampereen teknillinen yliopisto ja Tampereen ammattikorkeakoulu) T3-prosessi, joka vahvistaa sosiaalitieteitä.

Turun yliopisto

Turun yliopistossa yhteiskuntatieteellisen alan koulutus ja tutkimus on järjestetty nykyisin *yhteiskuntatieteelliseen tiedekuntaan* lukuun ottamatta kansantaloustiedettä, joka sijoittuu *Turun kauppakorkeakouluun*. Matematiikan ja tilastotieteen laitos on matemaattisluonnontieteellisessä tiedekunnassa.

Priorisoitavat alat

Politiikan tutkimus

Turun yliopiston ja Åbo Akademin politiikkatieteiden yhteistyötä tulee tiivistää tavalla, joka luo yhä vahvempia edellytyksiä molemmilla kotimaisilla kielillä sekä englannin kielellä toteutettavalle huippututkimukselle ja koulutukselle. Erityisesti demokratiatutkimus on molemmissa yliopistoissa korkeatasoista, ja sitä tulee vahvistaa perustamalla TY:n ja ÅA:n yhteinen demokraattisten instituutioiden tutkimusyksikkö.

Sosiaalitutkimus

Turun yliopiston sosiaalitieteiden laitoksen tutkimusta ja opetusta profiloivia vahvuusalueita ovat hyvinvointikysymykset, kulttuurinen vuorovaikutus ja yhteiskunnallinen eriarvoisuus sekä vertaileva tutkimus. Laitoksesta on muodostunut kvantitatiivisen sosiaalitutkimuksen kansallisesti ja kansainvälisesti

tunnustettu keskus. Laitoksen oppiaineiden yhteistä Turku Center for Welfare Research -tutkimuskeskusta vahvistetaan TY:n ja ÅA:n yhteiseksi kansainvälisen hyvinvoinnin ja eriarvoisuuden tutkimuksen keskuksiksi. Opetustarjontaa monipuolistetaan virallistamalla kolmikielinen kurssivaihto TY:n, ÅA:n ja HY:n kesken. Yhteistyötä Helsingin yliopiston kanssa vahvistetaan erityisesti kvantitatiivisten menetelmien ja ns. big datan hyödyntämisessä.

Sosiaalityö

Myös sosiaalityön tutkimus ja koulutus on Turun yliopistossa nykyisin valtakunnallisesti vahvaa, ja riittävästä resursseista tulee huolehtia myös jatkossa.

Muut uudelleen järjestelyt

Filosofia

Turun yliopiston ja Åbo Akademin filosofian oppiaineet profiloituvat toisiaan täydentävästi. Turkulaisten korkeakoulujen välillä on sopimus joustavasta opinto-oikeudesta. Tätä täsmentämään Turun yliopiston ja Åbo Akademin filosofian oppiaineet ovat solmineet vuonna 2014 opetusyhteistyösopimuksen. Yhteistyötä syvennetään edelleen siten, että myös tohtorikoulutus toteutetaan yhdessä kolmikielisenä.

Maailman suuralueiden tutkimus

Turun yliopistossa on maailman suuralueisiin keskittyvää yhteiskunnan, kulttuurin ja historian tutkimusta ja monitieteisiä yksiköitä, joiden toimintaedellytyksiä tulee parantaa. Alueelliset painotukset eroavat jonkin verran Helsingin yliopiston vastaavista, joten kokonaisuudet täydentävät toisiaan. Turussa perinteisesti vahvin on Itä-Aasian tutkimus, josta koordinoidaan monia tämän suunnan valtakunnallisia hankkeita. Helsingissä puolestaan Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimus on selvästi vahvempaa, samoin Latinalaisen Amerikan ja Afrikan tutkimus. Nykyistä vahvemmalle tutkimusyhteistyölle luovat pohjaa molemmissa yliopistoissa hyvin edustettuina oleva Eurooppa-tutkimus sekä Pohjois-Amerikan tutkimus. Maailman suuralueiden tutkimukseen liittyy myös läheisesti globaalihistoria, jonka tutkimus on vahvaa erityisesti Åbo Akademin historian oppiaineessa.

Muita huomioita

Turun yliopisto ja Åbo Akademi sijaitsevat Turussa käytännössä yhtenäisellä kampuksella. Fyysinen läheisyys tarjoaa valtakunnallisesti ainutlaatuisia yhteistyöedellytyksiä, joita tulee suoraviivaisesti hakea yhteisten laitosten avulla.

Vaasan yliopisto

Vaasan yliopistossa yhteiskuntatieteellisen alan koulutus ja tutkimus sijoittuvat nykyisin *filosofiseen tiedekuntaan* ja *kauppatieteelliseen tiedekuntaan*. Kun filosofisen tiedekunnan hallintotieteiden oppiainepohjaiset yksiköt vuonna 2015 yhdistetään, muodostuu uusi yksikkö jonka suomenkielinen nimi on "Vaasan hallintotieteet", englanniksi "Vaasa School of Governance".

Priorisoitavat alat

Julkisjohtaminen ja hallinto

Vaasan yliopiston hallintotieteellisen profiilin kärkenä ovat julkisjohtaminen ja hallinto. Yliopiston edellytykset toimia alan tutkimuksen ja opetuksen vahvana alueellisena keskuksena turvataan myös jatkossa. Yhteistyötä osin Vaasan kampuksella toimivan Åbo Akademin kanssa kehitetään edelleen, ensisijaisesti yhteisesti rahoitetulla opetuksella joka on avointa molempien yliopistojen opiskelijoille.

Muut uudelleen järjestelyt

Taloustiede

Vaasan yliopistossa taloustiede on osa kauppatieteen tutkimusta ja opetusta. Taloustieteen kahden professorin oppiaine yhdistetään rahoituksen ja laskentatoimen kokonaisuuteen. Näin se integroituu kiinteämmin yliopiston vahvaan rahoituksen painoalan tutkimus- ja koulutuskokonaisuuteen. Syntyy kymmenen professorin monipuolinen talous- ja rahoituskysymyksiin erikoistunut tutkimus- ja opetusyhteisö, jota yliopisto vahvistaa edelleen.

Muita huomioita

Vaasassa jatkuvasti käynnissä oleva oma rakenteellisen kehittämisen työ on jo profiloitunut pientä yliopistoa vahvasti hallintotieteisiin. Koulutuksen osalta yliopiston etuna on hyvä alueellinen pohja potentiaaliselle opiskelija-ainekselle, josta ei tarvitse kilpailla muiden korkeakoulujen kanssa.

Åbo Akademi

Åbo Akademiassa yhteiskuntatieteellisen alan tutkimus ja koulutus sijoittuvat nykyisin Turun ja Vaasan kampuksille. Turussa kandidaattitason opinnot ovat laajat ja monitieteiset, ja pääaine valitaan vasta toisena opiskeluvuonna. Vaasassa opiskelijavalinta tehdään suoraan pääaineisiin. Turun pääaineista tämän rakenteellisen kehittämisen hankkeen tarkas-

teltavana ovat kansantaloustiede (nationalekonomi), naistutkimus (kvinnoforskning), sosiologia (sociologi), julkishallinto (offentlig förvaltning) ja valtio-oppi (statskunskap). Vaasan pääaineista tarkasteltavana ovat sosiaalipolitiikka (socialpolitik) sekä valtio-oppi ja joukkoviestintä (statskunskap med masskommunikation).

Priorisoitavat alat

Sosiaalitieteet (socialvetenskaper)

Ruotsinkielinen sosiaalitieteiden tutkimus ja koulutus on tällä hetkellä jakautunut Åbo Akademiassa Vaasan ja Turun kampuksille sekä Helsingin yliopiston Svenska social- och kommunalhögskolaniin. Tulevaisuudessa alan tutkimusta vahvistetaan lisäämällä ruotsin- ja suomenkielisten yksiköiden yhteistyötä ja pyrkimällä yhteisiin kaksi- ja kolmikielisiin laitosten yhteenliittymiin ja laitoskokonaisuuksiin. Turku Center for Welfare Research -tutkimusyhteistyötä vahvistetaan TY:n ja ÅA:n yhteiseksi kansainvälisen hyvinvoinnin ja eriarvoisuuden tutkimuksen keskuksiksi. Opetustarjonnan monipuolistamista harkitaan laajentamalla kolmikielistä kurssivaihtoa TY:n, ÅA:n ja HY:n kesken.

Valtio-oppi ja julkishallinto (statskunskap/masskommunikation och offentlig förvaltning)

Åbo akademissa tehdään nykyisin valtakunnallisesti johtavaa demokratian tutkimusta. Alaa tulee keskittää edelleen tiivistämällä yhteistyötä erityisesti Turun yliopiston demokratiatutkimuksen kanssa, jolloin luodaan edellytyksiä vahvemmalle, molemmilla kotimaisilla kielillä ja englannin kielellä toteutettavalle kansainväliselle huippututkimukselle ja siihen perustuvalla koulutuksella. Yhteistyötä vahvistetaan perustamalla TY:n ja ÅA:n yhteinen demokraattisten instituutioiden tutkimusyksikkö.

Muut uudelleen järjestelyt

Kansantaloustiede (nationalekonomi)

Ruotsinkielistä kansantaloustieteen alan tutkimusta ja koulutusta tulee vahvistaa keskittämällä sitä valtakunnallisesti. Helsingin yliopistojen (HY, Aalto, Hanken) HECER-yhteistyöstä on vahvoja näyttöjä ja hyviä kokemuksia. Åbo Akademin kansantaloustieteen laitos on pieni ja jää tämän rakenteen ulkopuolelle. Professuurit sekä muut tutkimus- ja opetustehtävät tulee sitoa TY:n ja ÅA:n yhteiseen yksikköön, jolloin päällekkäiset rakenteet voidaan purkaa ja vapautuvat resurssit käyttää ydintoimintoihin.

Naistutkimus (kvinnovetenskap)

Naistutkimuksen asemaa ja profiloitumista tulee tarkastella erillisessä selvityksessä ja yhteistyössä Turun yliopiston kanssa.

Tilastotiede (statistik)

Tilastotieteen opetus Turussa voidaan järjestää tulevaisuudessa siten, että Turun yliopiston matematiikan ja tilastotieteen keskuksista tulee molempien Turun yliopistojen yhteinen. Myös koulutus ja erityisesti tohtorikoulutus toteutetaan yhteistyössä tavalla, joka palvelee molempien yliopistojen opiskelijoita kolmikielisesti. Tilastotieteen tohtorikoulutus ja tutkimus on jo käytännössä loppunut Åbo Akademiassa.

Muita huomioita

Åbo Akademin ja Turun yliopiston välinen laaja opiskelun vapautta koskeva sopimus mahdollistaa jo nyt molempien yliopistojen korvaavan kurssitarjonnan kaikille opiskelijoille. Kehittämistyötä jatketaan edelleen esimerkiksi filosofian opetusyhteistyössä, jossa tavoitellaan tulevaisuudessa yhteisen, kolmikielisen tohtorikoulutuksen järjestämistä. Yliopistojen käytännössä yhtenäinen kampus tarjoaa ainutlaatuiset edellytykset kolmikieliselle ja kansainväliselle toimintaympäristölle. Ensisijaisesti tulee tavoitella yhteisiä laitoksia, yliopistorajat fyysisesti ylittäviä tilajärjestelyjä sekä yhteisiä ja vastavuoroisia opetusjärjestelyjä.

LIITE 1

Eriävä mielipide

UNIFI:n asettaman Strategia- ja vaikuttavuushanke (2014–2015) -työryhmän *'Yhteiskunta-tieteellisen alan koulutuksen ja tutkimuksen rakenteellinen kehittäminen ja profilointi'*-raporttiin.

Raportin lähtökohtainen oletama opetusyksiköiden suuruudesta ja opetuskielistä ei täytä Suomen perustuslain, voimassa olevan kielilainsäädännön ja voimassa olevan yliopistolain vaatimuksia. Raportin esityksessä nousee esiin useampi kohta jotka eivät takaa riittävän laajaa ja laadukasta opetusta molemmilla kansalliskielillä siinä tapauksessa, että raportti johtaa yliopistojen uudelleenjärjestelyihin.

Apulaisoikeuskanslerin ratkaisussa vuodelta 2010 (Dnro OKV/1001/1/2009) todetaan, että yliopiston on turvattava perustutkintojen opetus ja suoritettavuus lakisääteisillä opetus- ja tutkintokiellillä. Apulaisoikeuskanslerin ratkaisu vuodelta 2013 (Dnro OKV/712/1/2013) vahvistaa laintulkinnan jonka mukaan englanninkielinen korkein yliopisto-opetus ei voi syrjäyttää kotimaisilla kielillä yliopistolain 11 §:n mukaan annettavaa opetusta. Tarpeeksi laadukasta ja laajaa ruotsinkielistä koulutusta ei voi taata kolmikielisissä opetuslaitoksissa vaan tarjonta on annettava autonomisten ruotsinkielisten perusopetusyksiköiden kautta.

Raportti on tämän lähtökohdan kanssa ristiriidassa ja johtaa kohdallani ainakin seuraaviin päätelmiin:

- 1) En katso monikielisten opetusratkaisujen turvaavan tarvittavaa määrää ruotsin- ja kaksikielisiä asiantuntijoita liike-elämän ja hallinnon palvelukseen vaan maassa tarvitaan myös selkeästi ruotsinkielistä korkeinta yliopistotasosta opetusta. Yhteiset opetuslaitokset eivät todistetusti takaa tätä, vaan päinvastoin koska enemmistön kieli syrjäyttää vähemmistön kielen. Lisäksi etenkin kaksikielisistä virkamiehistä on jatkuva pula. Kuten apulaisoikeuskansleri on todennut, englanninkielinen opetus ei koskaan täysin saa korvata äidinkielellä tapahtuvaa opetusta.
- 2) Ruotsinkielisen väestön ja hallintoyksiköiden laaja maantieteellinen jakautuma vaatii myös korkeinta opetusta ruotsin kielellä useassa yksikössä kielitaitoisen työvoimatarjonnan turvaamiseksi. Ruotsinkielisen opetuksen profilointi ja koordinaatio tapahtuu yliopistolain 92 §:n mukaan erityisen neuvottelukunnan (Samordningsdelegation) kautta.
- 3) Yhteiset opetuslaitokset uhkaavat autonomisen Åbo Akademin olemassaoloa tämän oppikokonaisuuden osalta, ja jatkossa myös muiden koulutussuuntauksien osalta, jos tavoitteena ovat suuret opetusryhmät ja yksiköt. Yliopistolaitoksen ta-

voitteena on oltava myös yhteiskunnan ruotsinkielisen asiantuntijakoulutuksen turvaaminen ja tämä tehtävä on Åbo Akademin olemassaolon legitimitietin lähtökohta. Tämä tehtävä on erittäin keskeinen niin eteläisen Suomen kuin myös Pohjanmaan osalta. Lisäksi työllistyminen Åbo Akademin yhteiskuntatieteellisten opintojen jälkeen on erittäin hyvää ja yliopisto palvelee koulutuksellaan koko maata.

- 4) Åbo Akademin tarjoaa jo tällä hetkellä rajatun määrän pääaineita. Åbo Akademi ei ole luopumassa yhdestäkään pääaineesta koska tietty perustarjonta on turvattava sekä pääaine- että myös sivuainetasolla. Raportissa erityisesti esiin nostettu kansantaloustiede on erittäin tärkeä aine tiedekunnassa koska se palvelee sekä kauppa- korkeakoulun EK/EM-ohjelmaa sekä myös PK/PM-ohjelmaa. Åbo Akademi ei luovu kansantaloustieteestä pääaineena.
- 5) Koska oikeuskanslerinviraston yllämainitut ratkaisut ja myös kolmas samankaltainen ratkaisu (OKV/136/1/2013 ja OKV/1001/1/2009) mitä todennäköisimmin ovat myös opetus- ja kulttuuriministeriön tiedossa, vaikuttaisi turhalta laatia sellaista esitystä, jossa ministeriötä pyydetäisiin ryhtymään toimenpiteisiin, joita apulaisoikeuskansleri on pitänyt ongelmallisina sekä perustuslain että yliopistolain kannalta.

Yllä esille otetut kohdat eivät kuitenkaan sulje pois tutkimusyhteistyötä ja jopa koordinaatiota eri yhteiskuntatieteellisten tutkimusalojen osalta Åbo Akademin, Turun Yliopiston ja Vaasan Yliopiston – sekä myös muiden yliopistojen – välillä. Vastaavaa toimintaa yliopistojen välillä on jo olemassa niin tutkimuksen kuin myös tutkimusinfrastruktuurin osalta erityisesti luonnontieteissä. Raportissa mainitut yhteiskuntatieteelliset tutkimusalat ovat Åbo Akademiille tärkeitä ja mahdollisia yhteistyökohteita. Kuten raportissa todetaan, fyysisesti Åbo Akademi ja Turun yliopisto/Vaasan yliopisto ovat jo hyvin lähekkäin, mikä tarkoittaa sitä, että yhteiset tai läheiset tilaratkaisut ovat mahdollisia, jos ne ovat tarpeen ja toimivia.

Turussa 6.3.2015

Marko Joas